

Maciej Przewoźniak

**Strefa nadmorska w Polsce
Przyroda i krajobraz w antropocenie**

**Bogucki Wydawnictwo Naukowe
Gdańsk-Poznań 2022**

Spis treści

Od autora	7
Wprowadzenie	8
1. Strefa nadmorska – istota przyrodniczo-krajobrazowa i elementy antropogenezy	11
1.1. Strefa nadmorska w ujęciu przyrodniczym i krajobrazowym	11
1.2. Przeszłość w czasach nowożytnych i współczesność społeczno-gospodarcza strefy nadmorskiej	13
1.3. Podmioty gospodarki w strefie nadmorskiej	16
1.4. Strefa nadmorska w antropocenie – synteza stanu	21
1.5. Studium przypadku: od Słowińców do Słowińskiego Parku Narodowego	32
2. Specyfika przyrody i krajobrazu w strefie nadmorskiej	36
2.1. Typy geosystemów	36
2.2. Struktury terytorialne geosystemów	43
2.3. Zróżnicowanie regionalne	49
2.4. Dynamika procesów przyrodniczych i zmienność ewolucyjna	73
2.5. Studium przypadku: przyroda i krajobraz wyspy Wolin – synteza specyfiki strefy nadmorskiej	79
3. Ukamieniowana strefa brzegowa morza	85
3.1. Biologiczna i biotechniczna stabilizacja wydm	85
3.2. Budowle hydrotechniczne stabilizujące strefę brzegową i skutki przyrodniczo-krajobrazowe ich stosowania	88
3.3. Stabilizacja strefy brzegowej morza a ochrona przyrody i krajobrazu	94
3.4. Stan antropizacji strefy brzegowej morza w Polsce	95
3.5. Studium przypadku: hydrotechniczne monstrum w Jarosławcu – „Polski Dubaj”	101
4. Przekształcona hydrosfera	105
4.1. Przesuszone, zubożone biocenotycznie mokradła	105
4.2. Ujarmione ujściowe odcinki rzek	107
4.3. Zeutrofizowane jeziora przybrzeżne	112
4.4. Obciążone antropogenicznie zalewy	116
4.5. Studium przypadku: degradacja jeziora Jamno	120
5. Zdewaloryzowane lasy	124
5.1. Z odległej przeszłości lasów w strefie nadmorskiej	124
5.2. Synantropizacja nadmorskich ekosystemów leśnych	127
5.3. Współczesna gospodarka leśna	135
5.4. Funkcje lasów w strefie nadmorskiej	136
5.5. Studium przypadku: lasy nadmorskie w Nadleśnictwie Choczewo	139
6. Przerwane korytarze geoeekologiczne	144
6.1. Korytarze lądowe	144
6.2. Korytarze wodne śródlądowe	149
6.3. Korytarze wodne morskie	150
6.4. Korytarze powietrzne	152
6.5. Studium przypadku: zainwestowanie Darłowa i jego otoczenia jako bariery w korytarzach geoeekologicznych	155

7. Zantropizowane krajobrazy	159
7.1. Typy krajobrazów nadmorskich	159
7.2. Diagnoza stanu krajobrazu	162
7.3. Czynniki dewaloryzacji i dewastacji krajobrazu	182
7.4. Specyfika krajobrazowa miast nadmorskich	187
7.5. Studium przypadku: zdewaloryzowane i zdewastowane krajobrazy miejscowości wypoczynkowych Wybrzeża Rewalskiego	192
8. Sponiewierane formy ochrony przyrody	196
8.1. Formalno-prawny stan ochrony przyrody i jej zasadnicze problemy	196
8.2. Realia ochrony przyrody w kompetencji administracji państwowej	198
8.2.1. Parki narodowe	198
8.2.2. Rezerваты przyrody	208
8.2.3. Obszary Natura 2000	217
8.2.4. Ochrona gatunkowa	233
8.3. Realia ochrony przyrody w kompetencji wojewódzkiej administracji samorządowej	235
8.3.1. Parki krajobrazowe	235
8.3.2. Obszary chronionego krajobrazu	245
8.4. Realia ochrony przyrody w kompetencji gminnej administracji samorządowej	253
8.4.1. Pomniki przyrody	253
8.4.2. Użytki ekologiczne	254
8.4.3. Stanowiska dokumentacyjne	259
8.4.4. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	260
8.5. Studium przypadku: administracja państwowa jako główne zagrożenie Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana”	261
9. Pesymistyczna prognoza	266
9.1. Intensyfikacja urbanizacji i obciążenia turystyczno-rekreacyjnego strefy nadmorskiej	266
9.2. Eskalacja hydrotechnicznej stabilizacji strefy brzegowej morza wobec globalnych zmian klimatu	269
9.3. Zabetonowany krajobraz nadmorski	274
9.4. Utrata przedmiotów ochrony przyrody w warunkach zaniechań administracji państwowej i samorządowej	275
9.5. Studium przypadku: wizje deweloperskie inwestycji w strefie nadmorskiej	280
Zamiast postłowia – dlaczego?	284
Literatura	285
Spis stron internetowych	292
Spis tabel	293
Spis rysunków	293
Spis fotografii	294